

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Institutt for
barnehagelærerutdanningen

Høst 2021

Åpen

Forfattere: Veronica Aarnes Helm & Amalie
Gysland Bakken

Veronica Aa. Helm
Amalie G. Bakken

signatur forfatter (e)

Kandidatnummere: 1378 og 1349

Veileder: Kjersti Lønning Velde

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Barns sosiale kompetanse i rollelek og regellek

Engelsk tittel: Children's social competence in roleplay and ruleplay

Emneord: Sosial kompetanse, rollelek,
regellek, selvregulering,
observasjon, medvirkning,
trygghet og foreldresamarbeid

Side tall: 36

+ Vedlegg/annet: 9

Stavanger, 03.01.2022

dato/år

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	4
FORORD	5
1.0 INNLEDNING	6
1.1 OPPBYGGING AV OPPGAVEN.....	7
2.0. TEORI	7
2.1 SOSIAL KOMPETANSE.....	7
<i>2.1.1 Selvregulering</i>	8
2.2 LEK.....	9
<i>2.2.1 Rollelek</i>	11
<i>2.2.2 Regellek</i>	11
2.3 OBSERVASJON.....	12
2.4 TRYGGHET.....	13
2.5 MEDVIRKNING.....	15
2.6 FORELDRESAMARBEID.....	16
3.0 METODE	17
3.1 INFORMANTER.....	18
3.2 DATAINNSAMLING.....	19
<i>3.2.1 Semistrukturert intervju</i>	19
<i>3.2.2 Prøveintervju</i>	20
3.3 PÅLITELIGHET OG GYLDIGHET.....	20
3.4 ANALYSE.....	22
3.5 FORSKNINGSETIKK.....	22
4.0 RESULTAT	23
4.1 OBSERVASJON.....	24
4.2 TRYGGHET.....	25

4.3 MEDVIRKNING.....	26
4.4 FORELDRESAMARBEID	27
5.0 DRØFTING	28
5.1 OBSERVASJON	28
5.2 TRYGGHET	30
5.3 MEDVIRKNING.....	32
5.4 FORELDRESAMARBEID	33
6.0 AVSLUTNING	36
LITTERATURLISTE.....	38
VEDLEGG 1.....	41
VEDLEGG 2.....	42

Barns sosiale kompetanse i rollelek og regellek

Sammendrag

Gjennom denne bacheloroppgaven skal vi ta for oss temaene sosial kompetanse og lek, og trekke hovedfokuset mot rollelek og regellek. For å gå mer i dybden angående dette har vi valgt å ta i bruk kvalitativt intervju for å undersøke vår problemstilling;

Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse i lek? - med vekt på rollelek og regellek.

I sammenheng med problemstillingen vår har vi tatt for oss ulike begreper og teorier som er knyttet til sosial kompetanse, rollelek og regellek. Videre har vi tatt for oss underbegreper som selvregulering, observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid for å hjelpe oss å gi en bredere forståelse, og tilstrekkelig kunne svare på problemstillingen. I lys av funnene våre kommer det frem i besvarelsen hvor viktig det er at barn innehar sosial kompetanse slik at barnet kan inngå i samspill med andre barn i lek, spesielt rollelek og regellek. Viktigheten av barnehagelærerens rolle ved å arbeide med dette fra tidlig alder kommer også tydelig frem.

Vi har valgt å avgrense oppgaven i forhold til barns sosiale kompetanse og lek, og rettet oppgaven mer hvordan barns sosiale kompetanse kan bli fremmet gjennom rollelek og regellek. Gjennom oppgaven legger vi hovedfokuset på barnehagelærerens rolle i arbeid med å fremme barns sosiale kompetanse gjennom rollelek og regellek.

Forord

Bacheloroppgaven vår er skrevet i forbindelse med barnehagelærerutdanning ved Universitetet i Stavanger. Vi som kommende barnehagelærere syntes sosial kompetanse er et tema som ikke blir snakket så mye om fordi det meste av arbeidet ligger i underbevisstheten og blir stimulert i hverdagslige sammenheng. Derfor ville vi finne ut mer av hvordan barnehagelærere faktisk jobber med dette og hvilken tanker de har rundt temaet for å hjelpe oss å gå mer i dybden.

Vi vil bruke denne anledningen til å gi vår største takk til vår veileder Kjersti Lønning Velde, som har vært en stor motivasjon for oss gjennom hele skriveprosessen. Gjennom veiledningstimene har hun vært til stor hjelp, og gitt oss en fantastisk veiledning og støtte. I tillegg setter vi stor pris på når hun har gitt oss konstruktiv kritikk som ga oss mulighet til å diskutere i fellesskap for å forbedre besvarelsen vår.

Videre vil vi gi hverandre en stor takk for et godt, positivt og lærerikt samarbeid. Vi har vært til stor hjelp for hverandre, og diskutert sammen å gitt hverandre gode innspill til besvarelsen. Til tider har skriveprosessen vært utfordrende for oss begge, spesielt i juletiden, men vi har muntret og bygget hverandre opp. Dette har gjort at vi sitter igjen med en positiv og lærerik opplevelse.

Vi vil også gi en takk til våre informanter for å stille opp og ga oss gode og utfyllende svar under intervjuet. Til slutt vil vi takke våre gode medstudenter for hjelp og veiledning underveis i skriveprosessen. Vi har hatt gode refleksjoner, støttet hverandre og gjort hverandre gode.

1.0 Innledning

I løpet av de siste årene har sosial kompetanse vært et sentralt begrep i forhold til barns utvikling. I barnehagen har det blitt et større fokus på viktigheten av arbeid med sosial kompetanse fra tidlig alder av (Ogden, 2018, s. 1). Arbeid med sosial kompetanse kan være omfattende og må aktivt jobbes med, selv om det meste skjer ubevisst i hverdagslige sammenheng. Ved at arbeidet med sosial kompetanse skjer i form av taus kunnskap er det viktig å være bevisst på sin egen rolle, og fremstå som gode rollemodeller for barna. I rammeplanen blir det understreket at leken er den viktigste sosialiseringsarenaen i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40). Barnet blir her utfordret sosialt på flere områder.

Vi har med oss erfaringer fra praksis og arbeid i barnehage som ligger til grunn for valget av temaet. Vi har begge observert i praksis at sosial kompetanse bygger opp et godt samspill mellom barn og voksne i barnehagen. Etter våre observasjoner i praksis har vi erfart at barns lek, og viktigheten av barns forståelse av lekekoder, er sentralt for at de skal bli inkludert inn i leken. Med vekt på at barn lærer gjennom lek så vi at det kunne oppstå utfordringer dersom leken har en viss ramme barna må følge. Dermed sitter vi igjen med en erfaring at det er en betydningsfull sammenheng når det gjelder sosial kompetanse, i spesielt rollelek og regellek. Vi synes at dette er et interessant tema, og noe som burde fokuseres enda mer på i barnehagen. Dette er noe vi mener kan ha en stor betydning for barns videre utvikling og framtid. Både med tanke på senere utdanning, menneskelige relasjoner, psykiske forhold og arbeidsliv. Vår problemstilling lyder derfor som følge;

Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse gjennom lek? - med vekt på rollelek og regellek.

Hensikten med denne bacheloroppgaven er å undersøke hvordan barnehagelærere kan arbeide med å fremme barns sosiale kompetanse gjennom rollelek og regellek, og deretter vise til ideelle fremgangsmåter barnehagelærere kan ta i bruk for å kvalitetssikre barnas sosiale utvikling. For å svare på problemstillingen vår, har vi valgt å skrive en empirisk oppgave. Vi har tatt i bruk kvalitativ forskningsmetode, i form av semistrukturert intervju.

1.1 Oppbygging av oppgaven

Opgaven er delt inn i seks deler, innledning, teori, metode, resultat, drøfting og konklusjon. Teorikapittelet består av redegjørelse for relevante begreper i forbindelse med problemstillingen. I metodekapittelet vil vi redegjøre for bruk av metode sett ut ifra kvalitativ forskningsmetode, informanter, datainnsamling og semistrukturert intervju. Her vil vi også gjøre rede for prøveintervju, pålitelighet og gyldighet og analyse. Videre skal vi presentere resultatene, drøfte og analysere hovedfunn i lys av teori. Vi skal til slutt presentere konklusjonen og gi et svar på problemstillingen.

2.0. Teori

For å kunne få en bedre innsikt i hva sosial kompetanse er, og hvordan barnehagelærere arbeider med dette i forhold til rollelek og regellek, vil vi redegjøre for en grundigere begrepsavklaring. Dette er relevant for å kunne besvare vår problemstilling. Vi har derfor valgt å se nærmere på begrepene sosial kompetanse, selvregulering, lek, rollelek, regellek, observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid.

2.1 Sosial kompetanse

Begrepet sosial kompetanse innebærer ulike oppfatninger om hva det innebærer, og hvordan det skal forstås. Definisjonen som synes å ha vært enighet om, er at begrepet handler om hvordan mennesker løser og definerer problemer i menneskelige relasjoner (Vedeler, 2007, s. 14). I rammeplanen blir sosial kompetanse definert slik;

“Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i et positivt samspill med barn og voksne” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22).

Sosial kompetanse inneholder evnen til å bygge vennskap, løse konflikter, initiativ til å ta vare på relasjoner med andre og til å oppnå interpersonlige mål. Innenfor sosial kompetanse er det relevant å trekke inn under begrepene som *sosiale ferdigheter* og *sosiale mestringsstrategier*. Sosiale ferdigheter handler om hvordan man lykkes i sosiale sammenheng, og hvordan man oppfører seg for å oppfylle sine sosiale mål. Eksempler på dette kan være hvordan man hilser,

ber om noe, takker eller tar initiativ til noe (Vedeler, 2007, s.15). Sosiale mestringsstrategier er mer rettet mot hvordan man takler en sosial utfordring (Vedeler, 2007, s. 16).

Videre innebærer sosial kompetanse evnen til samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, empati og ansvarlighet (Elliott & Gresham, 2002, s. 13). Det understrekes at stimulering av disse områdene er avgjørende for utviklingen av sosial kompetanse. I tillegg nevnes det at sosial kompetanse medfører at barnet klarer å ta andres perspektiv, vise omsorg, inngå i grupper på en positiv måte, hevde seg selv på en god måte, men samtidig innordne sin atferd i den sosiale sammenhengen (Størksen, 2018, s. 82).

Gjennom hele livet blir det stilt sosiale utfordringer og krav til oss som mennesker, og disse kravene er forskjellig fra hver utviklingsperiode. Kravene er ulike for barnet når de er hjemme med foreldrene, enn når de er i barnehagen og leker med kameratgruppen. I barnehagen er kamerat- og lekegruppen en plass hvor barna kan fremme sin sosiale kompetanse. Her har vi blant annet rollelek, regellek og konstruksjon lek som en felles aktivitet. Hvert av disse lekeformene byr på sine sosiale utfordringer som barna skal mestre (Vedeler, 2007, s. 14). En annen viktig del av sosial kompetanse er begrepet empati. Her handler om å sette seg i andres situasjon og føle med sine medmennesker (Vedeler, 2007, s.70).

2.1.1 Selvregulering

Vi har valgt å ta for oss begrepet selvregulering som Størksen (2018) viser til som en av flere sosiale ferdigheter, som hun understreker er avgjørende for utviklingen av sosial kompetanse (Størksen, 2018, s. 82). For å begrunne valget tydeligere, mener vi det er relevant å trekke inn for problemstillingen vår, som omhandler rollelek og regellek. Berger (2011) forklarer at selvregulering er;

“Evnen til å styre og justere tanker, følelser og atferd slik at man kan oppnå sine mål, og/eller tilpasse seg sosialt” (referert i Størksen, 2018, s. 189).

Selvregulering er viktig for sosial og faglig utvikling hos barnet og er avgjørende for at barna skal klare seg bra i barnehagen, og senere i livet (Størksen, 2018, s. 189). Selvregulering blir basert på tre ulike kognitive funksjoner; *fleksibel oppmerksomhet, arbeidsminne og impuls kontroll*. Disse områdene går ut på barnets evne til å følge med på beskjeder, huske

beskjeder fra voksne i barnehagen og la være å reagere fysisk i situasjoner der barnet blir provosert (Blair & Diamond, 2008; McClelland & Cameron, 2011, referert i Størksen, 2018, s. 190-191). Barnet blir kontinuerlig utfordret gjennom disse områdene i barnehagen ved samlingsstund, matbordet og i sosialt samspill med andre barn. Ved hjelp og god støtte fra den voksne blir ferdighetene som å vente på tur, la være å slå og høre på beskjeder fra den voksne stimulert. Disse er viktige ferdigheter for den sosiale utviklingen og tilpasning hos barnet. Barn som har utfordringer med evnen til selvregulering har større sjans for å falle utenom det sosiale samspillet, som kan ha konsekvenser senere i livet (Størksen, 2018, 191). Selv om den viktigste stimuleringen foregår i leken, forsterker dette viktigheten av å arbeide rundt disse områdene i barnehagen.

2.2 Lek

Begrepet lek kan forklares som barns arbeid, at de lærer, uttrykker og utvikler seg gjennom leken (Öhman, 2012, s. 16). Barna påtar seg forskjellige roller fra både virkeligheten og den fiktive verden, ved å være i samspill med andre barn og voksne. Vygotsky understreker at leken er en sosial prosess. Han hevdet at barns utvikling blant annet stimuleres av den sosiale sammenhengen. Barn kan lære og utvikle seg gjennom lek med andre mer erfarne barn. Leken er en viktig arena for samlæring, ved at de imiterer og gjenskaper hverandres atferd eller aktivitet (referert i Öhman, 2012, s. 51-52). Leke- og kameratgrupper er en god arena for barns utvikling av sosial kompetanse. Leken har en stor betydning for barnas utvikling, og det er en aktivitet som fremmer et sosialt fellesskap gjennom det å være meningsfylt for deltakerne i leken. Lekegrupper gir barna muligheten til å opparbeide vennskapelige relasjoner med andre barn, og utvikle sine sosiale ferdigheter (Vedeler, 2007, s. 83-84).

Det å ha venner og å være med å leke er det flertallet av barn anser som betydningsfullt for at de skal kunne trives og ha lyst til å gå i barnehagen. Å få delta i leken er avgjørende for å oppnå tilhørighet og vennskap i barnehagen, men det har i tillegg et forebyggende utgangspunkt. Barna opparbeider seg samhandlingsferdigheter i førskolealderen, som ligger til grunn for de ferdighetene og strategiene de opparbeider seg, og som trengs for å kunne lykkes i sosiale samhandlinger og utvikling av vennskap videre i livet. Samhandling i lek forsterker barns sosiale utvikling, og dette fører til at barna opparbeider seg evnene til

konsentrasjon og oppmerksomhet, fantasi og kreativitet, som er nødvendig i videre skole- og jobbsammenheng (Ruud, 2010, s. 169).

Leken har altså en egenverdi for barnet. I leken kan barnet gå inn i en fiktiv verden, en som-om-verden, som innebærer utfordringer, spenning og ulike muligheter (Olofsson, 1993, referert i Lillemyr, 2011, s. 35). Det pekes stadig på at leken har en større betydning for barns utvikling av følelser, tilhørighet og den sosiale tilknytningen. Dette viser til sider ved barns lek som er tilknyttet deres utvikling av selvoppfatning og identitet (Fasoli et al., 2010, referert i Lillemyr, 2011, s. 35-36). Leken har en stor betydning i barns liv. Leken er noe som opptar barna hele tiden, derfor er den så viktig med tanke på barns utvikling av sosial kompetanse i lek. Hvis de står utenfor i lek, får de ikke den kunnskapen med tanke på utviklingen av sosial kompetanse.

Barn trenger ulike ferdigheter innenfor sosial kompetanse, i spesielt rollelek og regellek, for å være en delaktig lekepartner. I rammeplanen står det at alle barn skal ha mulighet til å oppleve glede og tilegne seg erfaringer i leken. Videre blir det understreket at i møte med barn som strever med å komme inn i leken, eller bli ekskludert, må barnehagen ta grep (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Dette belyser viktigheten av barnehagelærerens rolle ved å være observant og bevisst til å se hvert enkelt barns behov. At noen barn strever med å komme inn i leken kan føre til negative konsekvenser i forskjellige utviklingsområder, spesielt sosial kompetanse. Her kommer viktigheten ved at de ansatte blir en brobygger mellom det enkelte barnet og leken, og barna seg imellom. Selv om leken går ut fra barns premisser, er det behov for voksenstøtte i enkelte tilfeller. Voksenstøtten kan bidra positivt, ved at den sosiale rolleleken blir mer avansert, og at leketemaene blir utviklet (Sjøvik, 2014, s. 46). I tillegg til å få barnet som strever inkludert med inn i samspillet mellom barna. Samtidig kan det være en utfordring angående hvordan man skal gå inn i leken uten å ødelegge lekodynamikken. Når barnehagelæreren eller ansatte trår inn i leken, er det viktig å trå inn varsomt slik at ikke den voksne overtar leken (Sjøvik, 2014, s. 244).

2.2.1 Rollelek

Begrepet rollelek kan forklares som når barnet leker at de går inn i en egen rolle, og later som om de er noe eller noen andre. Typiske rolleleker som går igjen i barns lek er familie- og omsorgsrelaterte leker, som omhandler temaer som blant annet å spise, doktorbesøk, snakke i telefonen, dra på besøk, dyr og eier. Altså nærmere bestemt, ting barnet har kjennskap til fra andre erfaringer i livet sitt (Öhman, 2012, s. 134).

I rolleleken går barnet inn i en rolle som en annen person eller et annet vesen sin personlighet eller karakteristiske trekk. Barna later som sted, ting, personer, handlingsforløp og tid er forskjellig fra virkeligheten og barnas her-og-nå situasjon. Barna kan både bruke virkelige og forestilte rekvisitter i sin rollelek. En pinne de finner på bakken kan brukes som en tryllestav, og et teppe kan brukes som tak på huset. Rolleleken kan både skje alene, og i samspill med andre barn og voksne, som kan skilles mellom alenelek og sosiallek. Den sosiale rolleleken krever at barna har hver sine roller de skal forholde seg til, innenfor det gitte temaet (Vedeler, 2007, s. 75).

Åm (1989) viser i sin forskning til sosial fantasilek, som er en samlebetegnelse for rollelek og fantasilek. Det pekes på at typen lek ikke er det viktigste å legge vekt på, men heller å se på dette som interessant å belyse og legge vekt på, med tanke på relasjonen barn seg imellom. Der det å være oppmerksom på forutsetningen for å mestre sosial fantasilek er viktig, der barnet må kunne fokusere på innholdet i leken og relasjonen til de andre barna (referert i Ruud, 2010, s. 17).

2.2.2 Regellek

Regellek er en felles betegnelse på typer lek som styres av regler. I slike typer lek er regler og mål avgjørende for at leken skal kunne gjennomføres (Lillemyr, 2011, s. 38). Barna lærer gjennom denne typen lek hva som er lov og ikke, og må holde seg innenfor visse rammer for å kunne delta i leken. Det skilles mellom formelle og uformelle regelleker. I barns formelle regelleker er reglene allerede satt, de går inn i leken med en kunnskap om hva leken innebærer, og hvilke grenser som er satt. Formelle regelleker vi ofte ser i barnehagen kan være haien kommer, hauk og due og rødt lys. Brettspill som blant annet stigespill, villkatten, alias og bildelotto. Fysiske leker som gjemsel og tikken, men også fysiske spill som fotball og stikkball. Den uformelle regelleken tar utgangspunkt i barnas premisser, skjer på eget initiativ

og har ingen fastsatte regler. Ettersom leken utspiller seg danner de egne regler seg imellom som tar leken videre. Rollelek er et eksempel på uformell regellek, hvor barna tar initiativ til egen lek, og lager sine egne regler spesielt for deres lek der og da (Öhman, 2012, s. 92). Felles for alle disse typene regelleker er at barna må følge reglene som de forskjellige typene lekene innehar, for å kunne delta.

Ulike sosiale utfordringer som kan oppstå ved regellek, kan blant annet innebære det å forstå, å kunne reglene og følge felles regler for leken. Deltakerne i regelleken må kunne være fleksible, kunne samarbeide og forhandle. Regelleken utfordrer barnas evne til å vente på tur, forholde seg til de andre deltakerne i leken og evnen til å kunne løse eventuelle konflikter. Det å tape er noe barna må være forberedt på ved deltakelse i en regellek, og deltakerne må lære seg å være gode tapere og gode vinnere (Vedeler, 2007, s. 83). Barn må inneha evnen til å regulere følelsene sine. De barna som ikke klarer å kontrollere sine emosjoner, og reagerer med sinne med mindre de ikke får viljen sin, blir ikke populære lekekamerater. De andre barna kan bli skremt og redde, og kan reagere med å ta avstand fra det aktuelle barnet (Ruud, 2010, s. 22).

2.3 Observasjon

Observasjon handler om å iaktta. Det innebærer at vi ser, oppfatter det vi har sett og tolker ut ifra dette. Ved å observere, kan dette gi informasjon og innsikt i forhold til pedagogisk teori. Pedagogikk handler derfor om et våkent blikk, evnene til å forstå og følge sammenhenger. Dette kan forstås ut ifra ved pedagogisk arbeid, har barnehagelæreren i oppgave å bruke sansene sine. Barnehagelæreren må bruke syn og hørsel angående det som skjer i barnehagen, hjemmet og i andre sammenhenger (Løkken & Søbstad, 2013, s. 13). Det er viktig i rollen som barnehagelærer å observerer barna i lek, både sammen med andre barn og alenelek. Å observere barns sosiale kompetanse i lek, hvordan barn er i samspill med andre barn. Barnehagelæreren må hele tiden observere for å få med seg barnas behov, for å hjelpe barn som sliter med å komme inn i lek og barn som sliter i interaksjon med andre barn.

Sanseprosessen sammen med tolkningsprosessen kan kalles persepsjon. Sansene våres får mening ut ifra vår generelle kunnskap. Persepsjon kan forklares som grunnlaget for observasjon, og kan være en oppfatning og er mer omfattende enn sansing. Sansing omhandler registrering av inntrykk, men inntrykkene må tolkes, også gjennom tidligere

sanseinntrykk (Løkken & Søbstad, 2013, s. 41). Som barnehagelærer tar vi i bruk sansene våres når vi observerer, men vi må også tolke og prosessere det vi har sett.

Observasjon gir grunnlag for å sammenligne enkeltbarn med andre barn, og knytte observasjoner opp mot teori. Dette kan si oss noe om det sosiale samspillet, relasjoner barn seg imellom og eventuelt barn og voksne. Det kan gi oss en oversikt over hvordan det fysiske miljøet i barnehagen frembringer eller skaper muligheter eller hindringer i forhold til leken (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40-41).

Utviklingspsykologien kan fortelle oss noe om hvordan barn utvikler seg. Det er mulig å bruke observasjon som utviklingspsykologisk kunnskap med tanke på barnegrupper. Observasjon kan brukes som et redskap for barnehagelærer, ved å gjøre rede for hvor langt enkelte barn i en gruppe er kommet i forhold til sin utvikling. Observasjonen kan innebære barns trivsel, engasjement og deltakelse i forskjellige situasjoner og aktiviteter i barnegruppa. I frilek, ved funderinger og spørsmål kommer barns forutsetninger og behov til uttrykk (Gunnestad, 2019, s. 76). Det er derfor viktig at barnehagelæreren har et åpent blikk, og observerer nettopp disse områdene. Det vil da bli klarere å se hva hvert enkelt barn og barnegruppen som en helhet trenger å jobbe videre med.

2.4 Trygghet

At barn opplever en trygg tilknytning til sin omsorgsgiver, kan være avgjørende for at barnet skal kunne føle seg trygg i lek sammen med andre barn, og utvikler sin sosiale kompetanse. Bowlby (1954) viser i sin studie at alle spedbarn og små barn bør oppleve et varmt og intimt forhold til sin nærmeste familie, altså et forhold som gir begge parter en tilfredsstillende og glede. Denne relasjonen ligger til grunn for utviklingen av personligheten og den psykiske helsen. Videre hevder han at barnet søker én omsorgsperson som sin primære tilknytningsperson, og at relasjonen til denne personen har stor betydning for barnets nære følelsesmessige relasjoner senere i livet. Men i senere tid har de fleste barn i de aller fleste samfunn ofte erfaring med flere omsorgsgivere i både hjemmet og i barnehagen, som han beskriver som det *utvidede foreldreskapet* (referert i Broberg et.al., 2014, s. 59). Et barn har som oftest én eller flere omsorgsgivere i barnehagen. Barnehagelæreren som omsorgsgiver kan derfor være en trygghet å ha i barnehagehverdagen, lek og ved utviklingen av sosial

kompetanse. Barnet har omsorgsgivere i hjemmet og i barnehagen, der barnet bruker det meste av sin tid.

Trygghetssirkelen er relevant i arbeidet med trygghet. Trygghetssirkelen blir definert som en modell for å utvikle trygg tilknytning mellom barn og omsorgspersoner. I tillegg til at nære relasjoner er grunnleggende for blant annet en sunn utvikling og tilfredsstillende kjærlighet. Grunnen til at modellen er så effektiv, er fordi den tar utgangspunkt i foreldrenes ønske om å gjøre det beste for barna sine, men det kan også være like relevant for personalet i barnehagen (Powell et al., 2015, s. 41). Karl Menninger sier at “Det man gjør mot barn, vil de gjøre mot samfunnet”. Dette kan forstås som at barna er vår framtid, og de vil en dag styre samfunnet. Det vil derfor være avgjørende for barna å få en god start på livet, med trygghet og gode relasjoner, men også utfordre dem for at de skal utvikle seg og sette grenser om nødvendig (referert i Powell et al., 2015, s. 42). Trygghetssirkelen viser til det å være “Større, sterkere, klokere og god”, som begynte som en huskeregel for å gi foreldrene noe konkret de kunne ta med seg videre og huske i arbeidet med tilknytning (Powell et al., 2015, s. 54). Modellen handler om at personalet i barnehagen skal mentalisere, altså se seg selv utenfra, men samtidig forstå barnet innenfra (Brandtzæg et al., 2013, s. 39).

Psykoanalytikern Winnicott viser i sin forskning at det kreves både god tilknytning og trygghet til omsorgsgiveren, som må ha kvaliteter som innebærer det å være leken og forståelsesfull (referert i Öhman, 2012, s. 47). Mens Peller fant i sin studie under det andre lektemaet, at barnet prosesserer og håndterer sin relasjon med omsorgsgiverne. I lekens verden kan barnet utforske ulike dimensjoner i en trygg relasjon, i forhold til trygghet, makt, godt og ondt. De kan realisere sin erfaring angående den voksnes omsorg, likegyldighet og kjærlighet i leken (referert i Öhman, 2012, s. 43-44).

Samtidig vektlegges det at gode relasjoner til elevene er en nøkkelrolle. Viktige forebyggende kvaliteter viser seg ved skoler som sørger for at elevene får oppleve læringsglede, og får erfare at de hører til i det sosiale fellesskapet (Befring, 2019, s. 25). Dette kan ses i sammenheng med barnehager, ved betydningen av at barnehagelærer har god relasjon til barna. Det vil styrke barnas sosiale kompetanse, ved at en støttende voksen gir barnet trygghet, og det kan derfor være enklere for barnet å opparbeide seg en relasjon med andre barn, som er grunnleggende i lek. Gjennom en god relasjon til omsorgsgiver kan dette forsterke barnets grunnlag for å lykkes i sosial samhandling og utvikling av vennskap.

Å inngå i trygge relasjoner med omsorgsgiver er den viktigste byggesteinen for at barn skal kunne inkluderes i relasjoner med andre barn, som videre gir grunnlag for læring og utvikling (Størksen, 2018, s. 100). Dette understreker viktigheten av å styrke relasjoner blant barna og danning av vennskap, for at barnet skal føle seg trygt og oppleve mening i leken.

Barnehagelæreren har derfor et ansvar for å lære å kjenne barnegruppen og ta hensyn til lekekameratene i barnehagehverdagen, som videre gir en god og positiv arena for å fremme sosial kompetanse.

2.5 Medvirkning

Medvirkning er et vidt begrep og kan tolkes på ulike måter. Det er store forskjeller på hvordan barnehagepersonalet forstår begrepet medvirkning, og hvordan dette gjenspeiler seg i praksis. Her ligger den voksnes holdninger, kompetanse og væremåter i bakgrunnen for hvordan barns medvirkning blir gjennomført. Dermed er kommunikasjonen blant personalet viktig for å få en felles forståelse, og en forutsetning for at barns behov og medvirkning skal bli ivaretatt (Østrem, 2009, referert i Franck & Glaser, 2014, s. 307).

Barns medvirkning er en menneskerettighet og står forankret i FNs barnekonvensjon, rammeplanen og barnehageloven (Barnehageloven, 2005, §3). En forutsetning for barns medvirkning i barnehagen er at personalet er bevisst og legger merke til ulike kommunikasjonssignaler barnet uttrykker (Bae, 2011, s. 20). Her handler det om at den voksne ser hvert enkelt barn og deres preferanser og uttrykksmåter, og tar det med inn i hverdagen. I rammeplanen blir de understreket følgende;

“Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov”
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Til tross for at begrepet har fått ny kunnskap og er under utvikling, oppfatter mange at medvirkning handler om barns selvbestemmelse og individuelle valg, som kan skape variasjoner i praksisfeltet (Bae, 2011, s. 14). Under begrepet medvirkning ligger det mye mer til grunn enn bare selvbestemmelse. Kjørholt (2010) sier at medvirkning ikke er avgrenset til

individets selvbestemmelse, men sammenvevd med sosiale relasjoner, deltagelse og tilhørighet i et inkluderende felleskap (referert i Franck & Glaser, 2014, s. 308). Barns medvirkning handler om at barn kan få velge i voksenstyrte situasjoner, men at barnas uttrykksmåter blir tatt med inn i det pedagogiske arbeidet. Like viktig er det å respektere barnets behov for å slippe å uttrykke seg og velge i situasjoner som kan gå på bekostning av trygghet og omsorgen (Bae, 2011, s. 21). Selv om barn skal medvirke trenger de tydelige strukturer i hverdagen, som gjør at deler av barnehagehverdagen blir automatisk voksenstyrt. Her er det viktig å ha en helhetsvurdering sett i fra barnets beste, og finne en balanse mellom å gi barn selvbestemmelse og samtidig være en tydelig, omsorgsfull og ansvarlig voksen (Bae, 2011, s. 22)

2.6 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er vesentlig i arbeid med å fremme barns sosiale kompetanse. Et godt foreldrearbeid er avhengig av at personalet i barnehagen har utviklet respekt, gode holdninger, forståelse for at alle foreldre er forskjellige og at de kan se dem som ressurspersoner for barna sine. Foreldre henvender seg ofte til personalet i barnehagen vedrørende spørsmål i forhold til oppdragelse og barnas utvikling. Personalet må prøve å støtte foreldrene så godt de kan, ved å dele kunnskap og egne erfaringer. Barnehagelæreren kan være en viktig støtte i måten å spille og anerkjenne foreldrene på, der det er viktig at barnehagelæreren utfordrer foreldrenes praksis og oppdragelsesverdier (Glaser, 2018, s. 17).

Det kan ha en stor betydning for barnet at barnehagepersonalet og foreldrene samarbeider og opptrer på en måte som fremmer barns læring og trivsel (Drugli & Onsjøen, 2010, s. 11). Forskning viser at involvering av foreldre har en innvirkning på barnets generelle utvikling i barnehagen (Clarke-Stewart & Allhusen, 2005, referert i Glaser, 2018, s. 20). Ut ifra dette kan vi si at samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen har en svært stor innvirkning på barnet. Både med tanke på barnets sosiale utvikling og barns lek. Foreldre og barnehagelærer kan dele erfaringer og eventuelle bekymringer, hjelpe og samarbeide med hverandre, for at barna skal få et best mulig utgangspunkt.

Flere ulike helsestasjoner sier at mange unge foreldre er usikre på hvordan de skal forholde seg til og forstå barnet i ulike situasjoner. Dette kan gi foreldre en følelse av fortvilelse i forhold til barns utvikling. Det nevnes videre at det er spesielt fire livsområder som er viktig å

ha erfaringer om, de nære interpersonelle relasjonene, indre følelser, de eksistensielle forholdene og den primære rolle aktiviteten. Sett ut ifra barnehagens samspill med foreldrene, innebærer dette å gi foreldrene en bekreftelse vedrørende ulike bekymringer de har overfor sitt barn, men også være med på å forsterke positive trekk ved barnet. Ved eventuelle samspillsvansker mellom barn og foreldre, kan det være til god hjelp å ha en fagperson som kan veilede og være en støtte for foreldrene (Glaser, 2018, s. 72-73). Dencik (1988) definerer begrepet *dobbeltsoialisering* for å vise til den parallelle sammenhengen mellom de to sosialiseringsarenaene som både barnehagen og hjemmet representerer (referert i Glaser, 2018, s. 75). Barnehagen har den siste tiden hatt en betydelig rolle i barns og foreldres liv, og med dette følger det med et stort ansvar i forhold til omsorg, relasjoner, tilknytning og utviklingsmuligheter (Glaser, 2018, s. 75).

Barnehagens formålsparagraf (§ 5-6) sier at barnehagen skal arbeide tett med barns hjem i form av forståelse og samarbeid. Hvor foreldremedvirkning skal være et overordnet prinsipp i forhold til spesialpedagogisk hjelp (Barnehageloven, 2005, § 5-6). Barnehagen har en faglig styrke i forhold til kunnskap om barns lek og samspill med andre barn (Mørland, 2014, s. 97). Barnehagelæreren kan derfor være en god støtte om foreldre henvender seg til dem vedrørende spørsmål om barns sosiale kompetanse og barns lek. Foreldre kan bidra med kompetanse, vurderinger og erfaringer angående sitt barn, ovenfor barnehagen og andre instanser, men foreldrene trenger også informasjon om barnets funksjonsevne og situasjon (Moen & Svendsen, 2014, s. 103).

3.0 Metode

Som vi har nevnt innledningsvis, har vi valgt å skrive en empirisk oppgave. Våre metodiske valg for bacheloroppgaven blir redegjort videre gjennom dette kapitlet. For å kunne redegjøre for våre metodiske valg i oppgaven har vi tatt i bruk relevant pensumlitteratur. I dette avsnittet skal vi redegjøre for våre metodiske valg i oppgaven. Aubert (1985) har forklart begrepet metode som:

“En fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder” (referert i Dalland, 2020, s. 53).

Metode er en måte å gi oss kunnskap på, og hvordan vi skal anvende og skaffe oss informasjon. Det påpekes også at metoden er et redskap for å samle inn relevant data, altså informasjon som er aktuell å undersøke for å få svar på vår problemstilling (Dalland, 2020, s. 53-54). Videre skilles det mellom den kvantitative metoden og den kvalitative metoden. I vårt tilfelle mener vi det var mest hensiktsmessig å velge den kvalitative metoden, for å samle inn god nok data, og som vi mener var mest relevant i forhold til vår problemstilling. Den kvalitative metoden tar i alle hovedsak for seg indre tanker og måter informanten arbeider på. Innenfor den kvalitative metoden har vi valgt intervju som undersøkelsesopplegg (Dalland, 2020, s. 54-56).

3.1 Informanter

Informantene ble valgt ut ved *strategisk utvelgelse*. Det påpekes at det er viktig å tenke gjennom hvilken målgruppe som er mest relevant for å få tilgang til nødvendig data, og deretter velge ut personer fra den aktuelle målgruppen som kan delta i undersøkelsen. Ved bruk av den kvalitative undersøkelsesmetoden, er utvelgelsen av informanter sentralt i forhold til hvilke informanter som kan gi mest informasjon i forhold til vår problemstilling (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 50).

I forkant av intervjuet hadde vi allerede bestemt oss for hvilke spørsmål vi skulle ta i bruk som støttet opp under temaet. Dermed undersøkte vi informanter som hadde kompetanse innenfor vårt tema, for å få best mulig svar på problemstillingen. Vi ble enige om at vi skulle intervju tre forskjellige barnehagelærere for å få mest mulig datainnsamling. Videre intervjuet vi tre barnehagelærere i tre ulike barnehager. Vi ønsket å få innsamlet en generell data blant barn i aldersgruppen 0-6 år. Derfor intervjuet vi én informant som jobbet på stor avdeling, og to informanter som arbeidet på småbarnsavdeling for å få en bredere forståelse. Vi opplevde at det var vanskelig å få nok informanter til å stille til intervju, da flere avlyste og andre vi ikke fikk tilbakemelding fra. Det få tilgang til informanter er en sentral utfordring som kan oppstå i undersøkelser (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 53).

3.2 Datainnsamling

Kvalitativ forskningsmetode underbygger flere forskjellige innsamlingsmetoder, blant annet intervju (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). Vi har brukt intervju som innsamlingsmetode, fordi vi mener det gir oss et best mulig utgangspunkt for å kunne få nok relevant data for å kunne svare på problemstillingen vår. Vi vil gå mer i dybden på hvilke tanker de forskjellige barnehagelærerne har omkring sosial kompetanse i forhold til rollelek og regeltek i barnehagen. Ved å ta i bruk intervju kan vi få en dypere forståelse av temaene og hvordan de arbeider med dette i barnehagen. Dette vil føre til at vi får en mer særegen tilnærming av innholdet, i form av det som er spesielt eller eventuelt avvikende. Vi vil få en mer helhetlig forståelse ved betydning av sammenhenger, og en nærere tilnærming av temaene (Dalland, 2020, s. 55).

For å samle inn empiri til bacheloroppgaven vår sendte vi e-post til tre forskjellige barnehager. Hvor vi presenterte oss selv, tema for forskningsprosjektet vårt og hva det gikk ut på. Ettersom vi fikk informanter til å stille til intervju avtalte vi møtested, tidspunkt for intervjuet, varighet og sendte samtykkeskjema. Vi satt av en time til intervjuet, slik at informantene var klar over hvor lang tid intervjuet ville ta, og dermed trengte vi ikke å forhaste oss. Dette førte til at vi kunne ta oss god tid til oppfølgingsspørsmål, og sørge for at informantene forsto spørsmålene, som igjen førte til at vi fikk utfyllende svar. Vi var begge til stede under alle intervjuene. Vi vekslet på hvem som gjennomførte intervjuet og hvem som skrev notater. Før vi gikk i gang med intervjuet skrev informantene under på samtykkeskjemaet, og vi informert om at intervjuene var anonymisert og taushetsbelagt.

3.2.1 Semistrukturert intervju

Kjennetegn ved et intervju er at intervjueren stiller muntlige spørsmål til en annen person. Et forskningsintervju handler hovedsakelig om å hente beskrivelser fra livsverdenen til den som blir intervjuet, og deretter tolke og analysere det som har kommet frem i intervjuene (Løkken & Søbstad, 2013, s. 104). Intervju er en måte å utveksle synspunkter på, mellom to mennesker som snakker om det samme temaet (Kvale, 2002, referert i Dalen, 2004, s. 16). Formålet med intervju er å skaffe seg beskrivende og fyldige svar i forhold til hvordan den andre personen erfarer ulike synspunkter ved sine opplevelser angående temaet (Dalen, 2004, s. 16). For å undersøke hvordan forskjellige barnehagelærere arbeider med sosial kompetanse i rollelek og

regeltekst, og hvilke tanker de har rundt temaet, synes vi det var mest relevant å bruke intervju som innsamlingsmetode.

Ved et strukturert intervju er spørsmålene og temaene planlagt og formulert på forhånd (Dalen, 2004, s. 29). Ved bruk av et semistrukturert intervju, er det mer åpent for forandringer sett ut ifra måten spørsmålene blir stilt på og rekkefølgen av spørsmålene (Kvale, 1997, s. 72). Formålet med semistrukturert intervju er å tilegne seg informasjon om informantens opplevelser, fortellinger og bevissthet rundt det aktuelle temaet (Kvale, 1997, s. 38). Under intervjuet hadde vi mulighet til å omformulere spørsmålene, slik at informanten kunne forstå dem tydeligere. Vi hadde muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål hvis det var noe vi ville at informantene skulle fortelle mer om eller om noe var uklart.

3.2.2 Prøveintervju

Når vi hadde laget en foreløpig intervjuguide, utførte vi et prøveintervju på hverandre og en medstudent for å kontrollere at spørsmålene i intervjuet ikke var for like, og at de ikke var for krevende for informantene å forstå. I følge Dalen (2004, s. 34-35) er dette en god måte å kvalitetssikre intervjuguidene på. Ved slike prøveintervjuer kan en ha god nytte av å få tilbakemeldinger på hvordan spørsmålene er formulert, og få en oversikt over hva eventuelle svar på spørsmålene kan være. To forskjellige spørsmål kan fort gi forholdsvis samme svar. Etter vi hadde gjennomført prøveintervjuet, fikk vi tilbakemelding på at vi kunne stille spørsmålene enda tydeligere, og være påpasselig med å ikke snakket for fort. Vi fikk også tilbakemelding på at vi kunne omformulere spørsmålene slik at det ble tydeligere hva vi ville fram til. Samtidig nevne innledningsvis at intervjuet ble anonymisert og personvernet ble ivarettatt. Dette medførte at vi ble tryggere i vår rolle som intervjuere, og vi stilte mer forberedt til selve intervjuet. Endringer av selve intervjuguiden gjorde det enklere for oss i forhold til at spørsmålene våre ble tydeligere, og ga en klar indikator på hva vi ville få ut av spørsmålene.

3.3 Pålitelighet og gyldighet

I arbeidet med et forskningsprosjekt er det viktig å være bevisst over feilkilder som kan være med på å påvirke resultatet. Feilkilder er viktig å få frem for å vise til pålitelighet og gyldighetskrav for arbeidet, som er et kriterium for kvalitet i forskning (Dalland, 2020, s. 58). Videre vil vi redegjøre for mulige feilkilder som kan innvirke på resultatet av intervjuene, for

å sikre kvaliteten. Før vi gjør rede for mulige feilkilder vil vi nevne at siden vi var to intervjuere, er det større sjans for at vi har fått med oss mer, som er med på å styrke påliteligheten.

Som nevnt tidligere har vi tatt i bruk semistrukturert intervju som metode. Ved bruk av denne metoden blir datainnsamlingen av intervjuet basert på informantens egne opplevelser og erfaringer. Med dette sagt var den ene informanten nyutdannet og de to andre hadde lang erfaring. I og med de ikke fikk utdelt intervjuguiden i forkant, kan dette påvirke resultatet ved at informanten må svare spontant, som kan bidra til at annen relevant informasjon blir utelukket. Da den nyutdannede informanten hadde vanskeligheter med å svare utdypende på spørsmål, tok vi i bruk oppfølgingsspørsmål. På denne måten sikrer det kvaliteten ved at informanten forstår og kan svare mer utfyllende på spørsmålet.

En annen mulig feilkilde som kan oppstå er våres egne tolkninger av datainnsamlingen. På bakgrunn av at vi ikke kunne ta lydopptak under intervjuet kan det ha en innvirkning i svarene som ble notert ned. Vi har begge ulik forforståelse og erfaringer, som gjøre at vi tolker resultat av svarene på ulike måter. På en annen side kan det også styrke påliteligheten og kvaliteten av datainnsamlingen ved diskusjon av tolkningene våres oss imellom. Når vi benytter oss av intervju kan det forekomme feilkilde i selve kommunikasjonsprosessen (Dalland, 2020, s. 63). Vår væremåte og hvordan vi stiller spørsmålene kan være med på å påvirke datainnsamlingen i form av kroppsspråk, stemmebruk og holdninger. Vi som intervjuere har et ansvar for å være bevisst på dette slik at resultatet blir pålitelige. Blant annet kan også informanten være opptatt av å gi et moralsk rett svar i intervjuet, som igjen kan være en feilkilde som er viktig å stille seg kritisk til.

Vi har nå presentert vår metode og datainnsamling for oppgaven. Videre er det viktig å understreke at vi mener ikke at vårt arbeid er en fasit, men et ønske om å belyse relevant teori ved hjelp av drøfting og analyse som kan hjelpe oss å svare på problemstillingen vår. Derfor er det vesentlig å trekke inn pålitelighet og gyldighetskrav, som vi har gjort ved å presentere våre feilkilder for å styrke troverdigheten for oppgaven vår.

3.4 Analyse

For å tilstrekkelig besvare på problemstillingen vår om hvordan barnehagelæreren kan arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse gjennom barns lek, spesielt rollelek og regellek, analyserte vi datainnsamlingen vi fikk fra intervjuene. Analysen er med på å hjelpe oss å finne ut av hva de sentrale funnene er (Dalland, 2020, s. 94).

For å få en god oversikt angående analysen er det viktig å tenke over betydningen av dataen, sett fra ulike perspektiver. I tillegg ved å dele dataen opp i mindre deler er med på å hjelpe oss å få tak i viktige sider fra intervjupersonen (Dalland, 2020, s. 94). Vår datainnsamling fra intervjuet ble derfor lest flere ganger, og vi diskuterte med hverandre om våres tolkninger. Vi fordelte dataen slik at vi analyserte hver vår del, og byttet dataen om etterpå. Deretter hadde vi en åpen dialog etter vi hadde lest hver vår del, som gjorde det enklere for oss å diskutere ved at det lå friskt i minnet. Til slutt samlet vi dataen vi fikk opp mot hverandre, der vi så etter likheter og ulikheter, og markerte ord som var gjentakende.

Ved hjelp av denne metoden kom vi frem til fire meningsbærende kategorier sett ut ifra problemstillingen vår. Videre gjennom oppgaven skal vi se på resultatet vi har fått av datainnsamlingen, og deretter drøfte våre funn i lys av teori. De fire kategoriene er observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid.

3.5 Forskningsetikk

I henhold til vårt forskningsarbeid er det viktig å være bevisst på de forskningsetiske retningslinjene vi har et ansvar for å ivareta. Det er ulike typer etiske retningslinjer en forsker må tenke gjennom. Disse retningslinjene blir kortet ned til tre ulike typer, og lyder som følge; informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade (Nerdrum, 1998, referert i Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41-42).

Vi som intervjuere har et ansvar å informere intervjupersonene om deres rettigheter, og hva det medfører å bli intervjuet. I samsvar med dette ble informantene i forkant av intervjuet gjort oppmerksom på taushetsplikten, som skaper fortrolighet mellom intervjuer og intervjuperson fra start (Dalland, 2020, s. 82). I tillegg ga vi ut et skriftlig samtykkeskjema til

informantene våre, for å ivareta deres personopplysninger. Samtykkeskjemaet går ut på å gi informantene informasjon at deltakelsen er frivillig og at de kan trekke seg når som helst. Videre i skjemaet ble det klargjort at vi ivaretar konfidensielt informasjon og personlige opplysninger, som skal sikre at informanten blir anonymisert og ikke kan identifiseres (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 42).

4.0 Resultat

I denne delen av oppgaven skal vi presentere resultatet for datainnsamlingen vår. Vi skal vise til fire forskjellige kategorier vi har tatt utgangspunkt i ut fra analysen fra empirien. Disse kategoriene kan være med oss å gi svar på problemstillingen vår som lyder som følge; *“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse gjennom barns lek? - med vekt på rollelek og regellek”*.

Videre gjennom oppgaven har vi valgt å anonymisere informantene ved bruk av fiktive navn. Vi har valgt å referere informantene våre ved å kalle dem A, B, C. Alle informantene var relativt godt kjent med begrepene sosial kompetanse, rollelek og regellek i barnehagen, og det var noe de mente var viktig å fokusere på i barnehagehverdagen.

Informant A er en kvinne, og har en treårig bachelor i barnehagelærer. Hun har jobbet i barnehage i et år som pedagogisk leder på småbarnsavdeling (0-2 år), og var nyutdannet barnehagelærer for litt over et år siden.

Informant B er en kvinne, og har en treårig bachelor i barnehagelærer. Hun har jobbet som pedagogisk leder og barnehagelærer i til sammen ti år. I disse årene har hun jobbet på småbarnsavdeling (0-3 år), men i år jobber hun for det meste med en gruppe barn på tre og fire år, som egentlig skulle begynt på stor avdeling, men de har blitt holdt tilbake et år.

Informant C er en mann, og har en bachelor i barnehagelærer, samt en tilleggsutdanning i veiledning, og har jobbet i barnehage i tjuen år. Han har tidligere jobbet som barnehagelærer, virksomhetsleder og styrer, mens nå jobber han som pedagogisk leder på storbarnsavdeling (3-6 år).

Felles for alle informantene var at de påpekte viktigheten av barnehagelærerens rolle i forhold til at barns sosiale kompetanse skal bli stimulert gjennom rollelek og regellek. De ulike temaene vi har tatt utgangspunkt i, som vi anser kommer tydelig frem ut ifra intervjuene blir kategorisert slik; observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid.

4.1 Observasjon

I henhold til svarene vi har fått av informantene, påpeker alle informantene at det er viktig å observere barna i leken, slik at den voksne kan gripe inn og være et støttende stillas for barna når det oppstår dårlig lek. Her påpeker de viktigheten av å se både barnegruppen og enkeltbarn, slik at alle barn får like muligheter til å være delaktige i samspill med andre barn. I tillegg nevner informantene at personalet må være gode til å se barnets behov der barnehagelæreren har et ansvar for å fange opp disse tilfellene, og ha en god kommunikasjon blant personalet. På denne måten blir det en felles arbeidspraksis som er med på å sikre kvaliteten av å fremme barnas muligheter og ferdigheter.

I samsvar med dette nevner informant A at når man lærer å kjenne barnegruppen gjennom å observere dem, er det enklere å ta avgjørelser ut ifra barnets behov. Hun nevner et eksempel på småbarnsavdelingen der de skulle ha en felles samling for hele barnehage, hvor hun valgte at barna ikke skulle delta i denne samlingen grunnet alder. Hun begrunnet dette med tidligere erfaringer fra barnegruppen, der barna har vært urolige og uttrykket at de vil bort ifra den felles samlingen. Videre påpeker hun at man ikke nødvendigvis ødelegger utviklingen av barns sosiale kompetanse ved å ta barna ut av denne samlingen, om de ikke har utbytte av det uansett.

Når det kommer til observasjon av barn som strever med å komme inn i leken, påpeker informant B viktigheten av å arbeide med dette, og at det er en voksen til stede som ser og observerer. Samtidig nevner hun at den voksne ikke skal gripe inn i leken for fort, men stå på sidelinjen å observere, deretter gripe inn ved å støtte og veilede barnet som strever med å komme inn i leken. Samtidig nevner informant A at hvis leken dør ut eller at det oppstår konflikter, er det avgjørende å være en observant voksen. Gjennom observasjon av barna i leken kan den voksne finne løsninger for å opprettholde leken, som eksempel ved at den voksne tilfører leken noe nytt.

Videre nevner informant C at når det kommer til enkeltbarn i en gruppe, er det viktig å se barnets behov. I forhold til regellek nevner han at den ofte er voksenstyrt ved å gi en forklaring og hjelpe barnet for å forstå reglene. Han nevner at mange barn har et stort konkurranseinstinkt, og kan synes det er kjedelig å bli tatt i regelleken som ved haien kommer. For å tilføye nevner han at den voksnes oppgave er å observere barna og veilede barna som utagerer til å forstå reglene slik at de får en positiv opplevelse. I forhold til rollelek nevner han et at den voksne må være til stede og bevisst som han videre nevner et eksempel når et barn i rolleleken får jevnlig utdelt rollen som hund. Det kan føre til dårlig lek for det aktuelle barnet, og ved bruk av observasjon kan den voksne gripe inn i leken. For å forebygge at det ikke er det samme barnet som får, som han definerer som den “mindreverdige rollen”, og at barnet også får prøvd andre roller i leken. I tillegg nevner han at det kan oppstå utfordringer i forhold til når man observerer hele gruppen, hvor da konsekvensen kan føre til at oppmerksomheten kan bli tatt vekk fra et annet barn som også trenger det like mye.

4.2 Trygghet

Felles for alle informantene er at de påpeker viktigheten av at barna opplever trygghet og gode relasjoner til de voksne i barnehagen, som avgjørende for barnets utvikling av sosial kompetanse. I forhold til dette nevner informant B at barn som har en god relasjon til de voksne i barnehagen, vil ha et godt utgangspunkt i forhold til utvikling av sosial kompetanse. Her understreker hun at barna trenger å inneha sosial kompetanse for å videre skape relasjoner til andre barn og voksne.

I tillegg nevner de at voksenrollen er avgjørende for at barn skal føle seg trygge. I samsvar med dette nevner informant C at når først barnet føler seg trygt, bygger voksenrollen videre på å gi barna strategier og verktøy de kan bruke videre. Han underbygger dette med å støtte barna og hjelpe dem i leken, som igjen bidrar til utvikling av sosial kompetanse. Videre påpekes det at for at et barn skal kunne lære, må det først og fremst føle seg trygt. På avdelingen nevner han at de arbeider med trygghet, ved bruk av trygghetssirkelen. Han understreker at trygghet må ligge til grunn, og deretter kan det jobbes videre med utvikling av sosial kompetanse i grupper. I tillegg nevnes det at jo tryggere barnet er på seg selv, omgivelsene rundt seg og de barnet leker med, jo bedre blir leken.

Både informant B og C legger frem at det er viktig å være en trygg og omsorgsfull voksen, men samtidig være tydelig. Her handler det om å være en autoritativ voksen, men på en varm måte slik at barnet føler seg trygt. Informant B viser til et eksempel på avdelingen, hvor et barn ofte er veldig urolig og får mye tilsnakk i løpet av en dag. Informant B har opparbeidet seg en trygg relasjon til dette barnet, men han kan fort blir veldig misforstått av andre. Det nevnes at å ha en god balanse og være en autoritativ voksen er avgjørende. Siden de har opparbeidet seg en god relasjon, tåler han den grensesettingen han trenger. Barnet respekterer det i større grad, på grunn av at han føler på en trygg relasjon til omsorgsgiveren.

4.3 Medvirkning

Alle informantene pekte på viktigheten av å la barna få medvirke i barnehagehverdagen, og da spesielt rettet mot leken. I intervjuene kom voksenrollen i forhold til medvirkning tydelig fram, og viktigheten av at den voksne lærer å kjenne barna og deres behov. Her kom det fram utfordringer i henhold til barn som trenger mer støtte fra den voksne. Med dette påpekes det at barnet mister automatisk en del av medvirkning i leken, når barnet er avhengig av støtte fra den voksne for å kunne bidra i samspill med andre. Både informant B og C la frem at ved spesielt rollelek, er dette en utfordring ved at de barna som strever med sosial kompetanse ofte får utdelt de "mindreverdige" rollene i rolleleken, som utelater barnet til å få medvirke i leken.

Da vi spurte informantene om hvordan de jobber med sosial kompetanse svarte informant A at de arbeidet med dette i hverdagslige situasjoner, ved at barna skal være med å få medvirke og bestemme. Hun utdypet videre viktigheten av at barna får ulike delta i situasjoner der de må erfare selv hvordan de skal oppføre seg. Informant B og C la fokuset mer på ansvaret hos den voksne til å ta hensyn til barnets behov. I tillegg la alle informantene frem at ved å dele barna i mindre grupper har sin hensikt for at alle barn skal bli inkludert og få medvirke i leken, der den voksne har overblikk og kan tre inn om nødvendig.

Videre i intervjuet som felles for informantene var viktigheten av at rolleleken skal gå ut fra barns premisser og at ikke den voksne kommer inn å styrer leken. Informant A så på medvirkning i leken ved at den voksne må følge barns premisser i leken. I samsvar med dette sier informant B at den voksne bør ikke styre leken, men ta del i den på en måte som støtter barnas lek. Videre påpeker informant C at det er nødvendig i enkelte tilfeller at den voksne

må komme inn i leken for å bryte opp konflikter, eller ved å hjelpe enkelte barn som strever med inn i det sosiale samspillet. Noen ganger blir det nødvendig at rolleleken blir voksenstyrt slik at ikke det er den samme som får den mindreverdige rollen i rolleleken for at alle barn skal få medvirke og ta del i samspill. Han understreker videre at det er viktig å la barna være i fred i rolleleken, men om nødvendig tre inn på en måte som ikke ødelegger leke dynamikken.

4.4 Foreldresamarbeid

Når vi stilte spørsmål om sosial kompetanse i intervjuene, nevnte alle informantene at foreldresamarbeid spiller en stor rolle for at barnet skal få tilstrekkelig med hjelp og støtte. I tillegg synes alle informantene at det er viktig å arbeide med sosial kompetanse fra tidlig alder, og da er det viktig at foreldrene også er samarbeidsvillige. Her får informant C frem at foreldrene har et ansvar for å gi barnehagen informasjon om eventuelle utfordringer barnet har, og dermed kan man jobbe videre med dette. På denne måten får barnet mest mulig utbytte og støtte til videre utvikling. I tillegg til at hvis barnehagen føler de ikke strekker til et barn, kan det være betydelig å samarbeide med foreldrene, og finne en eventuell løsning.

Videre blir det nevnt at det er viktig å inkludere foreldrene og ha et godt samarbeid, slik at arbeidet ikke bare blir gjort i barnehagen, men tatt med videre i hjemmet. I forhold til dette trekker informant B frem et eksempel i barnehagen, hvor det var utfordringer ved at barn på avdelingen skulle være med hverandre hjem etter barnehagen, som førte til ekskludering i barnegruppen. Etter en prat med foreldrene kom de frem til en enighet. Når et barn skal bli med et annet barn hjem, skal de avtale dette på privaten og ikke i barnehagen. Forelderen uttrykket at de var positive til dette, og at de ikke hadde tenkt på den måten og satt pris på at de informerte foreldrene om dette, som viser til et godt foreldresamarbeid. Informant C påpeker at det er viktig å finne en balanse med samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet sett ut ifra barnets beste.

I forhold til samarbeid mellom foreldre og barns sosiale kompetanse understreker informant C viktigheten med å få foreldrene med på banen. Han hevder at barna trenger sosialt kompetente foreldre, for å utvikle sin egen sosiale kompetanse. Dermed tar de i bruk veiledning av foreldre i noen tilfeller, slik at barnehagen kan hjelpe dem med å bli mer sosial kompetente. Sett ut ifra språket de bruker overfor barna, som kan være med å påvirke barnehagehverdagen

dems. Her understreker han at foreldrene og personalet kommer fra forskjellige bakgrunner og kulturer, derfor er det viktig å ha en forståelse overfor hverandre ved hjelp av veiledning. På denne måten får de en felles måte å arbeide på. Et eksempel han trekker frem er en tidligere far i barnehagen som hadde et krevende barn. Han sier til barnet sitt: «*Nå må du være snill i dag*» hver dag ved levering, som skaper en negativ start på dagen for barnet. I denne situasjonen veiledet de, og kom med råd til faren til barnet, at han heller kunne si: “*Nå må du ha en fin dag i barnehagen*”, som førte til en positiv forsterkning, og førte til at barnet roet seg mer ned.

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal vi drøfte våre funn fra empirien opp mot teori og egne tolkninger som er relevant for vår problemstilling; *Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse gjennom lek? - med vekt på rollelek og regellek.* For å svare på vår problemstilling blir diskusjon av våre funn lagt frem under hver kategori, slik som i empirien for å gjøre det oversiktlig; observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid.

5.1 Observasjon

Ut ifra funnene våre ser vi at informantene har en felles forståelse ved viktigheten av at barnehagelæreren bruker observasjon i barns lek. Ved bruk av observasjon får informantene frem at den voksne har mulighet til å gripe inn, og fungere som en støttende stillas for det barnet som strever med å komme inn i rollelek og regellek. Fra et teoretisk perspektiv kan observasjon brukes som et redskap for barnehagelæreren for å se hvert enkelt barn. Videre påpekes det at i frilek, og ved funderinger av spørsmål, kommer barns forutsetninger og behov til uttrykk (Gunnestad, 2019, s. 76). I forhold til dette ser vi viktigheten av at barnehagelæreren har et åpent og bevisst blikk når observasjon skal tas i bruk, for at barns sosiale kompetanse skal blir stimulert og ivaretatt i rollelek og regellek.

På en annen side kan dette skape utfordringer der barnehagelæreren må finne en balanse mellom å støtte barnet som strever, og samtidig ikke overstyre leken i fellesskapet. Her påpeker informant B at det er viktig å ikke gripe inn i leken for fort, som kan ha som konsekvens å ødelegge barnas lek, men sitte på sidelinjen, observere leken og eventuelt bryte inn på en ydmyk måte. I lys av teori kan observasjon gi oss informasjon om det sosiale

samspillet, relasjoner barn imellom, og eventuelt voksne, som videre gir en oversikt om hvordan det fysiske miljøet bringer frem muligheter eller hindringer i forhold til leken (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40-41). På denne måten kan vi si at gjennom observasjon får barnehagelæreren en helhetsoversikt ovenfor leken, og kan deretter handle på en ydmyk måte som ikke overstyrer barna.

For å trekke det mer opp mot rollelek og regellek er det som nevnt avhengig av barnehagelæreren som observerer. Informant C for dette tydelig frem når han nevner at mange barn har et stort konkurranseinstinkt, og kan synes det er kjedelig å bli tatt i regelleken. Videre nevner han at det er den voksnes oppgave å fange opp disse tilfellene ved bruk av observasjon, og kan på denne måten hjelpe og veilede barnet til å forstå reglene slik at barnet får en positiv opplevelse. Dette funnet samsvarer med en av Størksen (2018) sine tre kognitive funksjoner: impuls kontroll, som er relevant i forhold til selvregulering. Barnet utvikler selvregulering gjennom ulike områder, og i spesielt regellek blir dette stimulert hvor barnet må lære å ikke reagere fysisk i situasjoner hvor barnet blir provosert (Størksen. 2018, s. 190-191). I samsvar med dette påpekes det i annen teori at det å tape er noe barna må være forberedt på, og barna må lære seg å være gode tapere og gode vinnere, som er med på å stimulere den sosiale kompetansen (Vedeler, 2007, s.83). Med dette sagt har vi selv erfart at barn ofte blir sinte når de ryker ut i for eksempel brettspill, som er en vanlig regellek. Det kan tyde på at barnet kan ha mangel på selvregulering. Dermed er det viktig for barnehagelæreren å fange opp disse tilfellene, og snakke med barnet som utagerer på en ydmyk måte. Slik at barnet forstår at det er en del av regelleken, som videre er med på å stimulere barnets sosiale kompetanse.

Videre i forhold til observasjon i rollelek påpeker informant C at det kreves at barnehagelæreren er til stede og bevisst overfor barn som strever med å komme inn i leken, og som har vanskeligheter med å forstå de sosiale lekekodene. Her påpeker han at det er viktig å være observant når man ser at det samme barnet får tildelt en "mindreverdige rolle" som for eksempel en hund. For å forebygge at dette skjer kan barnehagelæreren tre inn i leken slik at barnet også får prøvd andre roller, og stimulert sine utviklingsområder på samme måte som de andre barna. I et teoretisk perspektiv handler observasjon om det vi ser, oppfatter og tolker, som videre gir oss informasjon og innsikt. Her handler det om at barnehagelæreren må bruke syn og hørsel, og ha et våkent blikk ovenfor det som skjer i barnehagen og spesielt i rollelek og regellek. (Løkken & Søbstad, 2013, s. 13). Dermed er det viktig at barnehagelæreren har et

åpent blikk og tar i bruk sansene, og videre tolke inntrykkene og knytte de opp mot teori som er med på å kartlegge barnet, som kan videre være med på å gi den støtten barnet har behov for (Løkken & Søbstad, 2013, s. 41). Videre kan vi tolke det slik at det er en forutsetning at barna har tilegnet seg en viss grad av sosial kompetanse, for å kunne være delaktig i samspill med andre barn i rollelek og regellek. Nettopp fordi de har en bestemt lekeramme barnet må følge. Spesielt i rolleleken hvor barna får utdelt roller, og må leke ut fra den gitte rollen. Ved observasjon kan barnehagelæreren hjelpe barnet på sidelinjen på en ydmyk måte, slik at barnet som strever også får deltatt.

5.2 Trygghet

Alle informantene påpekte viktigheten av at barn opplever trygghet og gode relasjoner til de voksne i barnehagen, og videre at dette er avgjørende for barns utvikling av sosial kompetanse. Hvor informant B understreker at barna burde inneha sosial kompetanse for å kunne skape relasjoner til andre barn og voksne. I lys av teori, legges det vekt på at det å ha en god relasjon til eleven er en nøkkelrolle, i form av forebyggende kvaliteter som vises gjennom skoler som legger til rette for at elevene får oppleve læringsglede og erfare at de hører til i et sosialt fellesskap (Befring, 2019, s. 25). På denne måten kan det være avgjørende for barna å ha en god relasjon til de ansatte i barnehagen, som videre kan gjøre det lettere for barna å opparbeide seg en relasjon til de andre barna. En god og trygg relasjon til både voksne og andre barn i barnehagen mener vi kan være med på å styrke barnas sosiale kompetanse. Det å føle seg trygg på menneskene rundt seg, er en nøkkelrolle i forhold til barnas utvikling.

I tillegg legger informant C spesielt vekt på fokuset på voksenrollen i rollelek og regellek. Som bygger videre på at barna skal føle seg trygge, og deretter gi barna strategier og verktøy de kan bruke videre i lek med andre barn. Han underbygger dette ved å gi barna et trygt utgangspunkt med å støtte og hjelpe barna i leken, som dermed bidrar til utviklingen av sin sosiale kompetanse i leken. Videre fremhever han at for at et barn skal kunne lære, må det hovedsakelig føle seg trygt og trenger trygge rammer. Dette støtter opp mot det psykoanalytikerens Winnicott fant i sin studie, at et barn trenger både god tilknytning og trygghet til sin omsorgsgiver. I tillegg vektlegger han at omsorgsgiveren må inneha kvaliteter som innebærer det å være leken og forståelsesfull overfor barna (referert i Öhman, 2012, s. 47). Dermed kan vi se viktigheten av en trygg og god relasjon mellom barnet og barnehagelæreren i leken. Ved å ha en trygg voksen til stede, kan barnet utfolde og utvikle seg

i leken. Hvis tryggheten ligger til grunn, kan det være enklere for barnet å utvikle sin sosiale kompetanse i lek. Å ha en trygg voksen til stede i barns rollelek, kan være avgjørende. Barnehagelæreren kan være til stede, stå utenfor leken og observere, for å hjelpe barna inn i leken igjen hvis de faller ut. Det samme gjelder regelleken, barnehagelæreren kan være til stede for å hjelpe barnet med å forklare reglene ved behov og støtte de barna som kan reagere med sinne eller bli oppgitt hvis de ikke forstår reglene i leken, opplever motgang eller ryker ut.

Sett ut ifra det å være en trygg voksen, sier informant C at de jobber kontinuerlig med trygghet på avdelingen, og bruker ofte trygghetssirkelen i sitt arbeid. Utover dette fastslår han at trygghet må ligge til grunn, og deretter kan det arbeides videre med utviklingen av sosial kompetanse. Videre nevner han at desto tryggere barnet er på seg selv og de barnet leker med, desto bedre blir leken. Trygghetssirkelen kan kort defineres som en modell for å utvikle trygg tilknytning mellom barn og omsorgspersoner. Modellen tar utgangspunkt i foreldrenes ønske om å gjøre det beste for barna sine, men det kan også være relevant for personalet i barnehagen (Powell et al., 2015, s. 41). Åm (1989) påpeker at det er viktig å legge vekt på relasjonen mellom barn i rollelek, hvor mestring av sosial fantasilek ses på som avgjørende i forhold til relasjonen til de andre barna (referert i Ruud, 2010, s. 17). Barnehagelæreren kan ta i bruk trygghetssirkelen som utgangspunkt for å opparbeide seg en trygg tilknytning til barna. At barna opplever at de er i trygge omgivelser, kan være med på å trygge barnet i rollelek sammen med andre barn. Hvis barnet opplever at det har en trygg tilknytning til sin omsorgsperson, kan det være lettere for barnet utvikle seg og føle seg trygg i rollelek og regellek.

Samtidig som det vektlegges at omsorgsgiveren må være trygg og omsorgsfull, hevder informant B og C at omsorgspersonen i tillegg må være tydelig. De viser til det å være en autoritativ voksen, men på en varm og god måte, slik at barnet samtidig føler på en trygghet. Hvor informant B viser til et barn på avdelingen som ofte får mye tilsnakk. Men siden hun opptrer som en autoritativ voksen, og samtidig oppleves trygg og tydelig overfor barnet, tåler han denne grensesettingen i større grad. I følge Peller prosesserer og håndterer barnet sin relasjon med omsorgsgiverne. At barna utforsker ulike dimensjoner i lekens verden under trygge rammer, sett ut ifra trygghet, makt, godt og ondt. I lekens verden kan barna uttrykke seg og realisere sine erfaringer, gjennom den voksnes omsorg, likegyldighet og kjærlighet i leken (referert i Öhman, 2012, s. 43-44). Samtidig som Karl Menninger konkluderer med at

det er vesentlig for barna å få en god start på livet i form av trygghet og gode relasjoner, men også utfordre dem, for at de skal kunne utvikle seg og sette grenser om nødvendig (referert i Powell et al., 2015, s. 42). På denne måten kan man se på forholdet mellom barnet og barnehagelærerne som et maktforhold. Når barnet føler på en trygghet til barnehagelæreren som omsorgsgiver, aksepterer barnet en eventuell grensesetting, fordi det vet at ikke barnehagelæreren mener noe vondt med det. I rollelek og regellek kan barnehagelæreren støtte og veilede barnet ved eventuelle utfordringer som oppstår. For eksempel om barnet utrangerer i regellek kan barnehagelæreren være til stede som en autoritativ voksen, og veilede barnet på en god måte, slik at barnet opplever selvstendighet og utvikler evnen til empati, selvregulering og samarbeid sammen med andre barn.

5.3 Medvirkning

Alle informantene pekte på viktigheten av å la barna få medvirke, og da spesielt rettet mot leken. Her påpeker de at det er viktig at rolleleken skal gå ut i fra barns premisser, og at ikke den voksne kommer inn å styrer leken. Innenfor dette understreker Østrem (2009) at det er store forskjeller hvordan barnehagepersonalet forstår og praktiserer begrepet medvirkning. For at medvirkning skal bli gjennomført er den voksnes holdninger, kompetanse og væremåter i bakgrunnen av kvaliteten av arbeidet (referert i Frank & Glaser, 2014, s. 307). Vi tolker det slik at ettersom den voksne skal gi rom for medvirkning, ved å følge barns premisser i leken, er det nødvendig å være bevisst på sine egne holdninger, kompetanse og væremåter. Uten en bevissthet og stille seg kritisk til sin egen personlige bakgrunn kan det være med å hindre at barna får tilegnet seg den sosiale kompetansen som blir stimulert i leken. Noen ganger kan det være nødvendig å stille seg kritisk til egen væremåte for å forbedre sin egen praksis og styrke kvaliteten av barns medvirkning. Det samme gjelder kommunikasjonen blant personalet, hvor det er viktig å gi rom for åpenhet og diskusjon som gjelder hverandres praksis, som er med på å løfte hverandre opp.

Å arbeide med barns medvirkning kan føre til utfordringer som er viktig for en barnehagelærer å være bevisst på. I intervjuene kom det frem ulike utfordringer i henhold til barn som trenger mer støtte fra den voksne. Der det påpekes at barnet mister automatisk en del av medvirkning i leken, grunnet at barnet er avhengig av støtte fra den voksne for å kunne bidra i samspill med andre. Den voksne har et ansvar for å se hvert enkelt barn, ved å være bevisst og legge merke til ulike kommunikasjonssignaler barnet gir ut (Bae, 2011, s. 20). På

denne måten kan det bidra til å gi alle barna like muligheter, ved å se ethvert barn og deres behov, og videre støtte barnet slik at barnet som strever får like muligheter i leken som de andre barna.

En annen utfordring i forhold til barns medvirkning som informant B og C la frem rettet mot spesielt rollelek, påpekte de at de barna som strever med sosial kompetanse ofte får utdelt de mindreverdige rollene i rolleleken, som utelater barnet til å få medvirke i leken. I forhold til dette krever den sosiale rolleleken at barna har hver sine roller de skal forholde seg til, innenfor det gitte temaet (Vedeler, 2007, s. 75). En slik type lek krever derfor at barnet har tilegnet seg sosial kompetanse, og kan være i samspill med andre barn for å komme inn i leken. Dette kan medføre at de barna som strever med sosial kompetanse lettere faller utenom, og har behov for voksenstøtte for å klare det sosiale samspillet.

I samsvar med barns medvirkning i leken påpeker alle informantene viktigheten at barnehagelæreren lærer å kjenne barna og dets behov som gjør det enklere å støtte barnet. For å understøtte dette blir det påpekt i rammeplanen at i møte med barn som strever med å komme inn i leken, må barnehagen ta grep (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Samtidig som barn skal få medvirke i leken, kan voksenstøtten bidra positivt, ved at barnet som strever blir inkludert inn i samspillet med de andre barna (Sjøvik, 2014, s. 46). I forhold til disse utfordringene som kan forekomme i leken, ser vi at det ligger et stort ansvar hos barnehagelæreren for hvordan barns medvirkning blir ivaretatt i leken. Her er det vesentlig for barnehagelæreren å ha en balanse mellom å la barn få medvirke i leken, men samtidig være en støttende stillas for barnet som strever. Gjennom å lære og kjenne barnet og dets behov, kan vi konkludere med at det er enklere å forhandle i leken på ydmyk som ikke overstyrer barns medvirkning, slik at barnet som strever også får tilegnet de sosiale godene som kommer gjennom leken.

5.4 Foreldresamarbeid

Alle informantene fremhevet at foreldresamarbeid har en stor innvirkning på barnets sosiale kompetanse. At det er vesentlig i forhold til at barnet skal få hjelp og støtte i sin utvikling. De pekte også på viktigheten av å arbeide med sosial kompetanse fra tidlig alder av, og at det dermed er viktig å ha samarbeidsvillige foreldrene. Informant C fremhever at for at barna skal bli sosial kompetente, har foreldrenes sosiale kompetanse en påvirkning. Hvilket språk

foreldrene bruker overfor barna sine, og hvordan de formulerer seg kan ha stor betydning for barnet. Barnehagens formålsparagraf (§5-6) påpeker at barnehagen skal arbeide tett med barns hjem i form av forståelse og samarbeid, og at foreldremedvirkning skal være et overordnet prinsipp (Barnehageloven, 2005, § 5-6). Videre har barnehagen har en faglig styrke i form av kunnskap om barns lek og samspill (Mørland, 2014, s. 97). I henhold til regelleken må deltakerne være fleksible, kunne samarbeide og forhandle. Denne typen lek utfordrer barna i form av evnen til å løse konflikter, og det å være gode tapere og vinnere (Vedeler, 2007, s. 83). Det er mye som tyder på at foreldrene har en stor innvirkning på barnets utvikling av sosial kompetanse. I og med at barna bruker mye av sin tid i barnehagen, er det derfor vesentlig at samarbeidet mellom foreldrene og barnehageansatte har en stor betydning. Hvis det jobbes med barnets sosiale kompetanse fra tidlig alder av, både i hjemmet og i barnehagen, mener vi dette vil ha en positiv forsterkning. Vi ser at det ikke er tilstrekkelig å kun jobbe med barnets sosiale kompetanse i barnehagen, men foreldrene må kunne samarbeide og jobbe med dette i hjemmet også, for å styrke barnets utvikling. Det spilles ofte for eksempel brettspill både hjemme og i barnehagen, som er en type regellek. Her kan hjemmet også være med på å hjelpe barnet med å kunne samarbeide med de andre deltakerne, og regulere følelsene sine ved motgang og medgang underveis i spillet.

Barnehagen kan hjelpe foreldrene i form av veiledning og utvikling av barnets sosiale kompetanse. Informant C viser til det viktige samspillet mellom foreldrene og hjemmet, sett ut ifra barnets beste. I tillegg til at barnehagen trenger informasjon om barnet, trenger også foreldrene å få informasjon om barnets funksjonsevne og situasjon (Moen & Svendsen, 2014, s. 103). Det nevnes at flere helsestasjoner sier at mange unge foreldre er usikre på hvordan de skal forstå og håndtere barnet sitt. Dermed kan barnehagens samspill med foreldrene gi foreldrene en bekreftelse på ulike bekymringer overfor sitt barn (Glaser, 2018, s. 72-73). Foreldre henvender seg ofte til barnehagepersonalet ved spørsmål i forhold til oppdragelse og barnas utvikling. Barnehagelæreren må prøve å støtte foreldrene så godt de kan, i form av kunnskap og egne erfaringer. Barnehagen kan derfor være en viktig støtte for foreldrene å speile og anerkjenne seg på, hvor barnehagelæreren utfordrer foreldrenes praksis og oppdragelsesverdier (Glaser, 2018, s. 17). Barnehagelæreren har faglig kunnskap innenfor området, og er en fagperson foreldrene ser ofte, i motsetning til andre fagpersoner som for eksempel på helsestasjonen og fastlege. Derfor ser vi at barnehagelæreren kan være en god støtte å ha for foreldrene, ved eventuelle råd, bekymringer og veiledning vedrørende sitt barn. Om foreldrene kommer med bekymringer overfor sitt barn, ved sosiale tilknytninger til andre

barn og voksne, og har observert at barnet sliter med å komme inn i lek, er det noe som barnehagelæreren kan jobbe videre med i.

Barnehagepersonalet kan ofte trenge vesentlig informasjon av foreldrene for å kunne arbeide mot barnets beste og utvikling av barnets sosiale kompetanse. I tillegg påpeker informant C at det kan være nødvendig å samarbeide med foreldrene, og finne løsninger på eventuelle problemer, hvis ikke barnehagen føler de strekker helt til vedrørende et barn. Hvor samarbeid med foreldrene er viktig, slik at praksisen er lik i både hjemmet og i barnehagen. Videre påpeker informant C at det er viktig å finne en balanse mellom barnehagen og hjemmet, for å få til et best mulig samarbeid sett ut ifra barnets beste. Det kan ha stor betydning for barnet at barnehagepersonalet og foreldrene samarbeider og opptrer på samme måte for å fremme barns læring og trivsel (Drugli & Onsøien, 2010, s. 11). Forskning viser at involvering av foreldre har en betydelig innvirkning av barnets utvikling i barnehagen (Clarke-Stewart & Allhusen, 2005, referert i Glaser, 2018, s. 20). Barnehagen har den siste tiden hatt et stort ansvar for barnets omsorg, relasjoner, tilknytning og utvikling (Glaser, 2018, s. 75). Foreldrene kan bidra med kompetanse, vurderinger og erfaringer angående sitt eget barn, som er til god nytte for barnehagen (Moen & Svendsen, 2014, s. 103). Et godt foreldresamarbeid er avgjørende, og er avhengig av at barnehagepersonalet har utviklet respekt, gode holdninger og forståelse for at alle foreldre er forskjellige og at de kan se dem som ressurspersoner for barna sine (Glaser, 2018, s. 17). Det kan ofte være mye fokus på hvordan barnehagen kan hjelpe foreldrene, men like viktig er det at foreldrene hjelper barnehagen. Det er tross alt foreldrene som kjenner barnet sitt best i de fleste tilfeller. Hvis det oppstår et tilfelle hvor barnehagelæreren føler den ikke strekker til vedrørende et barn, kan foreldre være en nyttig ressurs å bruke i videre arbeid. De kan komme fram til en felles løsning på hvordan de kan løse utfordringen sett ut ifra barnets beste. Ved å ha et godt samarbeid med foreldrene fra tidlig alder av, i forhold til arbeid med barnets sosiale kompetanse, kan dette gange barnet i form av videre lek sammen med andre barn. Om det jobbes med barnets sosiale kompetanse fra tidlig alder av, har barnet lettere for å komme inn i rollelek med andre barn, og også håndtere regelleken på en bedre måte.

6.0 Avslutning

Utgangspunktet for forskningsprosjektet vårt var å undersøke vår problemstilling: *“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å fremme barns sosiale kompetanse gjennom lek? - med vekt på rollelek og regellek”*. Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode og semistrukturert intervju kom det fram at informantene hadde en felles forståelse for arbeid ved sosial kompetanse, og at det er viktig at barnehagelærere arbeider med dette fra tidlig alder.

Gjennom denne bacheloroppgaven har vi fått et innblikk i hvordan barnehagelærere arbeider med sosial kompetanse i rollelek og regellek. Sett i lys av resultatene av intervjuene, ser vi at det er varierende hvordan de forskjellige barnehagelærerne arbeider med å styrke barns sosiale kompetanse i rollelek og regellek. Vi som fremtidige barnehagelærere har en sentral rolle for å arbeide med dette. Sosial kompetanse kan jobbes med på flere ulike måter, men vi ser det på som spesielt viktig å jobbe med dette i lek. Barna lærer gjennom lek og samhandling med andre barn og voksne, for barna kan leken være gøy, uoppfordret og en underbevisst måte å lære på.

De fire kategoriene vi har tatt for oss, kan gi oss et ideelt utgangspunkt for å kunne svare på problemstillingen vår. Vi har gjennom oppgaven sett at begrepene observasjon, trygghet, medvirkning og foreldresamarbeid kan ha en betydningsfull innvirkning på barnas sosiale kompetanse, i rollelek og regellek.

Funnene våre fra denne oppgaven viser at barnehagelæreren har en svært viktig rolle i arbeidet med barnas sosiale kompetanse, og hvordan det kan fremmes i spesielt rollelek og regellek. For å konkretisere funnene våre har vi sett at bruken av observasjon kan være med å bidra til å se hvert enkelt barns behov, og fange opp tilfeller i leken der barnet trenger støtte. Videre har vi også sett at barnet må oppleve trygghet, for å kunne videreutvikle sin sosiale kompetanse, ved deltakelse i rollelek og regellek. Vi har også sett på barns medvirkning i lek, som går ut på at leken skal skje ut fra barns premisser, men samtidig som barnehagelæreren skal være et støttende stillas for barn som strever i leken. Tilslutt har vi tatt for oss foreldresamarbeid, og resultatene fra både teori og empiri viser at et godt foreldresamarbeid kan være avgjørende for å styrke barnets sosiale utvikling.

Resultatene fra forskningsprosjektet vårt viser at barnehagelærerens rolle er avgjørende i alle disse kategoriene. Vi har sett at det kan oppstå utfordringer i forhold til dette, hvor barnehagelæreren må finne en balanse ved å støtte de barna som strever med å komme inn i leken, men samtidig ikke overstyre leken, som kan ha som konsekvens å ødelegge leken i fellesskapet. En annen utfordring som har kommet frem i forhold til barnehagelærerens arbeid med barns sosiale kompetanse, er å finne balansen med å observere hele barnegruppen, men også hvert enkelt barn, som kan føre til at oppmerksomheten blir tatt vekk fra et barn som kanskje trenger støtte like mye. For at barna skal få utviklet sin sosiale kompetanse gjennom lek kreves det at barnehagelæreren er en tilstedeværende, bevisst, omsorgsfull og engasjert voksen. Barnehagelæreren må være bevisst over sine egne holdninger, væremåte og ha kunnskap i forhold til sosial kompetanse og lek, for å tilstrekkelig kunne arbeide på en måte som gir barna et best mulig utgangspunkt.

Denne bacheloroppgaven kan være til nytte for fremtidige og nåværende barnehagelærere, som kan bidra til å gi en bevissthet rundt viktigheten av stimulering av barns sosiale kompetanse. Hvordan vi som barnehagelærere kan hjelpe barna som strever, slik at de får samme mulighetene som de andre barna i lek. I tillegg kan det gi inspirasjon til ideelle fremgangsmåte på hvordan man kan arbeide med dette ved bruk av de ulike kategoriene vi har tatt for oss gjennom besvarelsen. Etter arbeidet med forskningsprosjektet vårt har vi etablert noen tanker vi synes hadde vært interessant å undersøke videre. Hvilke konsekvenser det har for de barna som ikke innehar sosial kompetanse senere i livet. I tillegg til å undersøke hva grunnen til at sosial kompetanse kommer lett for noen barn, mens hos andre barn kreves det mer arbeid og støtte fra de voksne. Alle barn er forskjellige og har forskjellige ferdigheter, men hva er grunnen til at noen barn, selv med god støtte fra barnehagen og hjemmet, ikke får utviklet sin sosiale kompetanse?

Litteraturliste

Bae, B., Fennesfoss, A. T., Grindland, B., Jansen, K.E., Johanessen, N., Myrstad, A., Sandvik, N. & Sverdrup, T. (2011). Barnehagebarns medvirkning: overordnede perspektiver og internasjonal forankring. I B, Bae (Red.), *Medvirkning i barnehagen: potensialer i det uforutsette* (s. 13-31). Fagbokforlaget.

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64) Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_1#§1

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64) Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2

Befring, E., Næss, K.A.B. & Tangen, R. (2019). Forebygging i barnehage og skole med vekt på barns læring og livsmestring. I E. Befring., K.A.B. Næss & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (3.utg., s. 3-28). Cappelen Damm Akademisk.

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademiske.

Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øistad, G. (2013). *Se barnet innenfra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Kommuneforlaget AS.

Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: pedagoger som tilknytningspersoner*. Cappelen Damm AS.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.

Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Universitetsforlaget.

Drugli, M. B. & Onsjøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler: gode dialoger*. Cappelen Akademisk Forlag.

Gunnestad, A. (2019). *Didaktikk for alle barnehagelærere*. Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek-opplevelse-læring i barnehage og skole* (3. utg.). Universitetsforlaget.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor: Barn og lek – en spennende utfordring!* (3. utg.). Universitetsforlaget.

Moen, K. H. & Svendsen, A. (2014). Det offentlige hjelpeapparatets organisering, oppgaver og saksbehandling. I P, Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., s. 101-124). Universitetsforlaget.

Mørland, B. (2014). Barnehagen - en del av det profesjonelle støtte- og hjelpeapparatet. I P, Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., s. 81-100). Universitetsforlaget.

Ogden, T. (2018). Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge. 1-29.

https://tidliginnsats.forebygging.no/globalassets/sosial-kompetanse_ogden2018-pubisert2.pdf

Ruud, E. B. (2010). *Jeg vil også være med!: lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.

Størksen, I. (2018). Selvregulering. I M. B, Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis*. (2.utg., s. 189-201). Fagbokforlaget.

Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Universitetsforlaget.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

Vedlegg 1

Intervjuguide

Bakgrunn

- Hvilken stilling har du i barnehagen?
- Hva er din utdanningsbakgrunn?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken aldersgruppe jobber du med?
- Kjønn?

Sosial kompetanse

- Hva legger du i begrepet sosial kompetanse?
- Hvordan jobber du/dere i din barnehage/avdeling med å fremme sosial kompetanse?
- Synes du det er viktig å arbeide med sosial kompetanse fra tidlig alder, hvis ja - hvorfor? Og hvordan samarbeider dere med hjemmet. Hvorfor/hvorfor ikke? Hvordan?
- Rammeplanen (2017) vektlegger at barnehagen skal ivareta det enkelte barn, samtidig som det skal ta hensyn til fellesskapets beste. Det fremheves at det å stimulere til sosial kompetanse er vesentlig for å forebygge diskriminering og mobbing. Hva tanker gjør du deg omkring dette?
- Hva tenker du vil være fordelene for et barn som innehar sosial kompetanse?

Lek

- Hva tenker du på når du hører begrepet lek?
- Hva er dine erfaringer med rollelek og regeltek i barnehagen?
- Hva mener du kjennetegner god rollelek og regeltek?
- Hva mener du kjennetegner dårlig rollelek og regeltek?
- Hvordan arbeider dere med barn som strever med å komme inn i rollelek og regeltek?

Sammenheng

- Tenker du det er en sammenheng mellom barns lek (spesielt rollelek/regeltek) og barnas sosiale kompetanse? Beskriv
- Er du tilfreds med den praksisen som er i din barnehage, i forbindelse med sosial kompetanse og rollelek/regeltek? Hvis ikke, hvordan tror du praksisen kan forbedres?
- Hvilken utfordring synes du er viktig å legge fokus på i arbeid med sosial kompetanse og rollelek/regeltek i barnehagen?
- Er det noe som du ikke har fått sagt og gjerne vil tilføye?

Vedlegg 2

Vil du delta i Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (1/4 studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres

ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- - innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- - å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- - å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved
professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller
administrativ
koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

• NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen
Elin Reikerås Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ◆ å delta i observasjon i barnehagen
- ◆ å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)